

11. Handelingen over Verzoening.

Inleiding.

Handelingen vertelt, dat Jezus na zijn opstanding uit dood veertig dagen lang verschijnt aan zijn discipelen. Hij spreekt met hen over *het koninkrijk van God* (1:3). Johannes de Doper en Jezus hadden hieraan de *doop met de Heilige Geest* verbonden. Nú zal die doop *binnenkort* plaatsvinden, zegt Jezus¹. Na zijn hemelvaart komt Jezus door de Geest op aarde terug, als de onzichtbare Koning. Hij bezielt mensen en bouwt in en door hen het Koninkrijk.

Pas als Geest komt, kunnen de discipelen als getuigen of herauten van de Koning hun werk beginnen (1:4,5,8; Lucas 24:49). Ook Jezus moest wachten tot Hij gedoopt werd met de Heilige Geest, voordat Hij met zijn werk kon beginnen (Matteüs 3:16). Nadat Jezus in de hemel de Geest van de Vader ontvangen heeft, stort Hij die uit op zijn volgelingen². De Heilige Geest is nu ook 'de Geest van Jezus'.

Andrew Murray zegt mooi over het Koninkrijk in *'Gods Beste Geheimen'* p. 216: de Koning is de gekruisigde Christus; de discipelen zijn de getrouwe volgelingen; hun kracht is de Heilige Geest; hun werk is getuigen zijn voor Christus; hun doel zijn de uiteinden der aarde; hun eerste plicht is het biddend wachten op God.

11.1. Het begin van het Koninkrijk.

In Handelingen 2 wordt de Heilige Geest uitgestort over de 120 volgelingen. Zij doen dingen, die ze eerst niet konden en durfden. Met grote vrijmoedigheid en wijsheid spreken ze. Blijkbaar ook in andere talen. Een teken dat het Koninkrijk vanaf nu wereldwijd voor alle volken en rassen is, zoals Jezus al zei.

De doop met de Heilige Geest brengt vuur in de mensen. In zijn preek vertelt Petrus, dat nu gebeurt wat God wilde. Volgens vroegere profeten had God dat allang eerder willen doen maar kon er niet van komen door zonde en onwil van Israël. God wil het nu toch doen door Jezus. Die kwam van God. *De grote daden, tekenen en wonderen* bewezen het (2:22), maar *jullie* hebben Hem vermoord en vervloekt als een misdadiger (2:23). Dit heeft God toegelaten – het paste in zijn plan, maar GóD zelf vervloekte Hem niet! Integendeel. God wekte Hem uit de dood op (2:24)³. Zoals God de rechtvaardige David wonderlijk redde van de dood, zo redde Hij de rechtvaardige Jezus op een nog wonderlijker manier uit de dood. Zelfs letterlijk! Davids soortgelijke ervaring van Psalm 16 is daarbij vergeleken nog klein. Maar David verwachtte al wel meer (2:30,31). Dat is nu in Jezus gekomen. Maar deze Koning van God hebben jullie gekruisigd, vermoord (2:36). Scherper en moediger kan het niet gezegd worden. De bange Petrus is veranderd, bezielt met heilige kracht. Hij roept in 2:38 de mensen op tot bekering: *Bekeert u en laat u dopen en daarmee aan Jezus verbinden. Dan ontvangt u vergeving*

¹ Hij had al eerder gezegd, dat mensen in die generatie het koninkrijk van God zouden zien komen (Matteüs 16:28; Marcus 9:1; Lucas 9:27).

² Jezus ontving de Heilige Geest dus tweemaal: voor zijn werk op aarde (Matteüs 3:16; 4:1) en later voor zijn werk vanuit de hemel (Handelingen 2:33).

³ Op dezelfde manier klinkt het in Handelingen 3:13-20; 4:10; 5:30; 10:39,40; 13:27-30. *Zij* hebben Gods rechtvaardige Koning vermoord, maar *God* heeft Hem opgewekt!

(*bevrijding*⁴) van zonden en de Heilige Geest. Mensen moeten iets doen: zich bekeren en Jezus erkennen als Koning en zich door de doop zich aan Hem laten verbinden. Daarna zal God iets doen⁵. Hij zal hun de moord op zijn Zoon vergeven en hen de Heilige Geest geven. Zo worden mensen betrokken bij het beloofde Koninkrijk van God! Dit is de grote belofte van het OT aan de Joden en hun kinderen (2:39). Met de Geest begint dus het Koninkrijk van God.

Petrus getuigt van de Gekruisigde Koning, maar zegt niet, dat Jezus op Golgotha onze straf of schuld betaalde. Dat zou hier toch wel te verwachten zijn. Dit roept de vraag op, of *verzoening door voldoening* wel de kern van het evangelie kan zijn.

Het koninkrijk wordt nu werkelijkheid. De Geest gaat allen, die geloven in Jezus, vullen. Zij zullen God kennen en liefhebben, zodat de hele aarde vol kan worden van mensen, die op Gods eer gericht zullen zijn. Dat wil Jezus bewerken. Maar mensen moeten dat van hun kant ook willen en zich 'laten redden uit dit verdorven geslacht' (2:40), dat zelfs in staat is Gods Zoon te kruisigen!

De mensen die zich laten redden vormen echt een gemeenschap, die verwondering oproept (2:41-47; 4:32-36). Jezus is echt in hun midden en bewerkt dat er *tekenen en wonderen* gebeuren (2:43). Als Petrus weer nadrukkelijk over het lijden en sterven van Jezus spreekt (3:13-18), horen we weer niets over plaatsvervangende schuld- of strafbetaling! Het gaat over nieuw leven (3:16). Jezus is de grote Profeet (3:22). Het gaat om bekering of verandering van je leven – dat is het doel van Jezus' werk (3:26).

Ook voor de raad verkondigen de discipelen, dat Jezus de enige is door wie mensen tot God kunnen komen (4:12). Maar niets wijst op verzoening door voldoening. In nood wordt gebeden, opdat de kracht van Jezus zichtbaar zal worden via vrijmoedigheid, wonderen, levensvernieuwende veranderingen. En de kracht komt over hen (4:29-31). De liefde bruist (4:32v).

Het Koninkrijk wordt werkelijkheid. Maar ook de vijandschap groeit, zoals Jezus al zei.

11.2. De Koning is krachtig aanwezig op aarde.

Koning Jezus is aanwezig in de gemeente. Zo zelfs, dat je er bang van kunt worden (5:11). Als mensen de gemeente bedriegen vallen er doden (5:1ev). Ook gebeuren er talrijke positieve wonderen (5:12ev). Jezus doet dezelfde dingen als eerst. Ja zelfs meer en groter (Johannes 14:12). Het zijn de handelingen van Jezus, maar nu door middel van zijn volgelingen.

Petrus krijgt opdracht te spreken over het nieuwe leven (5:20). Zijn boodschap is: Jezus is de door God gegeven Leidsman en Redder om Israël tot inkeer te brengen en hun zonden weg te nemen (5:31)⁶. De discipel Stefanus wordt beschuldigd, dat hij tegen de tempel en de wet preekt. Hij preekt inderdaad tegen de godsdienstige plichten en uiterlijke zaken op zich. Het gaat God immers om het hart en leven. Daar ging het in het OT ook al om. Maar nu is de hogere gerechtigheid van het Koninkrijk zelfs haalbaar. Dat

⁴ Ook hier kunnen we het Griekse 'aphesis' vertalen met het ruimere 'bevrijding van zonden' – zo ook in 5:31; 10:43; 13:38; 26:18. Zie de argumentatie hiervoor in hoofdstuk 10.2.

⁵ Dat God afhankelijk wil zijn van de keus van mensen, is altijd al de boodschap van de Bijbel. God schiep de mens en koos er voor de beslissing van levensrichting bij de mensen zelf te laten. Waarom zou God mensen anders beproeven?

⁶ Zie hiervoor noot 4.

is méér dan in de wet gevraagd en onderwezen wordt. Stefanus verkondigt inderdaad dat er méér is dan tempel en wet.

Maar zoals altijd, is er ook nu verzet tegen de Heilige Geest en dus tegen Gods leiders: tegen Jezus en zijn dienaren! (7:51ev).

De rechtvaardige Stefanus wordt vermoord, net als Jezus (7:54ev). Jezus is in Stefanus. Dat blijkt: hij doet net als Jezus voorbede voor zijn vijanden (7:59,60).

Als Jesaja 53 ter sprake komt, ligt de nadruk op de gezindheid van Jezus ook bij onrecht (8:32v)⁷. Het onderscheid tussen Joden en heidenen valt weg door Jezus (10:9-48).

Petrus typeert dit als volgt: *'God maakt geen onderscheid tussen mensen. Hij trekt zich het lot aan van iedereen, die ontzag voor Hem heeft en rechtvaardig handelt'* (10:34,35).

Niets over geloof in plaatsvervangende schuldbetaling waardoor je 'gerechtvaardigd' zou worden. Hoewel het toch ook gaat over Jezus' dood (10:37v). Het gaat steeds, volgens Petrus, om eenheid met God!

11.3. De Koning maakt Saulus tot Paulus.

Saulus, een fanatieke vervolger van de gemeente, wordt door Jezus geroepen. Na zijn bekering verkondigt Hij Jezus, als de Zoon van God (9:20), de Messias (9:22,27,28).

Paulus leeft nu *voor Hem* en verkondigt, dat er *bevrijding* van zonden mogelijk is, die in het OT nog niet mogelijk was (13:38,39 volgens NV51)⁸. Er is nu immers ook voor de heidenen rechtvaardigheid beschikbaar. En tegelijk is voor Joden en heidenen die rechtvaardigheid 'hoger' dan in het OT mogelijk was, dankzij de Geest van Jezus. Ook hier dwingen Paulus' woorden ons niet om aan schulddeging te denken.

In Handelingen 14:22 staat, *dat gelovigen pas na veel beproevingen het koninkrijk van God binnen kunnen gaan*. Beproevingen vormen je en maken klaar voor het koninkrijk. Lijden krijgt ook hierdoor een positieve betekenis. Net als bij Jezus (Hebreeën 5:7-10).

In Handelingen 15 is er een conflict over de vraag of christenen zich wel of niet moeten houden aan joodse wetsgebruiken, zoals de besnijdenis (15:1,2,5). Paulus verzet zich met Barnabas daar tegen. In Jeruzalem wordt er over doorgepraat. Petrus vertelt dan hoe hij meemaakte dat God gelovige niet-Joden de Geest gaf en 'hen door het geloof innerlijk reinigde' (15:8,9). Ook Paulus getuigt daarvan (15:12). Hier gaat het kennelijk om. Allen worden gered op dezelfde wijze (15:11): doordat de Geest van Jezus in hen komt en hen leert God te eren (15:14). Dat geeft een rechtvaardigheid in het leven, die meer is dan vervulling van wetsgebruiken! Het gaat om het leven voor God als burgers van Gods Koninkrijk. Door Jezus is dat mogelijk. Daarom worden wetsgebruiken niet meer verplicht gesteld (15:28,29), want het onderwijs daarvan geeft geen winst meer. Het blijkt hoe de oud-Farizeeër Paulus veranderd is. Hij verzet zich nu krachtig tegen binding aan gebruiken van de wet van Mozes. Het gaat hem echt niet meer om de gerechtigheid van het niveau van de wet, maar om de grotere gerechtigheid, die Jezus in mensen bewerkt door zijn Geest (15:1,2,5). Hij wil niet dat de christenen terugvallen naar het lagere niveau van de wet van Mozes.

⁷ Handelingen 8:32-35 wordt besproken in 7.5 na de uitleg van Jesaja 53.

⁸ Zie noot 4 over 'bevrijding' i.p.v. 'vergeving'. De NBV vertaalt 'rechtvaardigen' onjuist met 'vrijspraak krijgen'. Zie hierover het volgende hoofdstuk. Dat de vertaling van heel 13:37,38 lastig is, blijkt als je verschillende vertalingen naast elkaar legt.

11.4. Paulus' boodschap over verzoening.

In allerlei geschiedenissen (16;17) en toespraken van Paulus (17;18;19) lezen we de oproep om een nieuw leven te beginnen, via bekering en het ontvangen van de Heilige Geest en vergeving. We lezen nergens, dat Jezus onze straf of schuld wegdroeg.

Paulus zegt in 20:28: *'God heeft zijn gemeente verworven door het bloed van zijn Zoon'*. De vraag is hoe dat dan 'werkte'. Ontstaat de gemeente van God doordat het bloed van Jezus plaatsvervangend vloeide om de schuld van mensen te betalen en zo vergeving te bewerken? Of ontstaat de gemeente door het geloof, dat God het bloed of leven (de gezindheid of geest) van Jezus in hen brengt? Het laatste is het meest aannemelijk, als we overwegen hoe in de Evangelieën en in Handelingen het evangelie verkondigd wordt. De hemelse gezindheid zit in het bloed van Jezus. Kijk naar Golgotha. Dat is HET leven: het eeuwige leven. Als dat leven in mensen komt, doordat ze Jezus gelovig eten en drinken (Avondmaal), dan maakt dat mensen werkelijk tot levende burgers van het Koninkrijk van God. Dat is wat de Pinkstergeest bewerkt (zie ook Johannes 6:54ev). Als Paulus in Handelingen 22 tot het volk in Jeruzalem mag spreken, vertelt hij niet, dat de kruisdood van Jezus een plaatsvervangend schuld betalen was. Dat zouden veel christenen van vandaag verteld hebben. Maar Paulus vertelt hoe hij totaal en radicaal veranderd is! Dáár zit blijkbaar de kern van het evangelie: verzoening door radicale verandering; door wedergeboorte of éénwording met God.

In hoofdstuk 23:1 wijst Paulus als verdediging op zijn zuivere geweten voor God. Jezus zelf zegt dan, dat hij goed getuigde en dat hij het net zo moet doen in Rome (23:11). Paulus moet getuigen, dat z'n leven totaal veranderd is door Jezus (22:1-21). Jezus leeft en bouwt met kracht het Koninkrijk van de hemelse gerechtigheid. Paulus roept in feite: 'Hoe groot en royaal is God – zelfs zo'n vijand als ik werd geroepen, mocht komen en ben door Hem veranderd'.

In Handelingen 26 vertelt Paulus weer van zijn nieuwe leven en dat iedereen uit de duisternis naar het licht mag komen, uit de macht van satan naar God (26:18). Weer niets over plaatsvervangend dragen van onze schuld of straf. Integendeel. Paulus verkondigt: *bekering en vervolgens leven zoals past bij het nieuwe leven* (26:20). Het koninkrijk van God (28:23,31) begint met groeiend hemels leven op aarde. In de Gekruisigde Koning, Jezus, was dit leven op aarde en sinds Pinksteren in al zijn volgelingen. Het aantal burgers van het Koninkrijk groeit geweldig en overal. Handelingen vertelt hoe het Koninkrijk van God zich als een lopend vuur begon te verspreiden. Heel de wereld krijgt van God de kans totaal te veranderen.

11.5. Conclusies t.a.v. Handelingen.

- A. Het boek Handelingen 'verkondigt' Jezus als Heer en Verlosser. Hij komt in mensen wonen en geeft nieuw toegewijd leven. Via verkondiging en bekering komt dit leven in je en worden mensen echte hemelburgers. Zo 'werkt' verzoening met God en groeit zijn Koninkrijk. Vergeving hoort daar ook bij maar is in Handelingen geen hoofdzaak.
- B. Overall waar je – vanuit de gangbare leer denkend - zou verwachten dat het over betaling van schuld zal gaan, lees je er niets over! Het boek Handelingen geeft geen overtuigende argumentatie voor de leer van 'verzoening door voldoening'.

11.6. Evaluerende opmerking voor het vervolg.

De Evangeliën en Handelingen stellen ons voor de opzienbarende vraag: is de leer van de verzoening door voldoening wel Bijbels?⁹

Deze vraag dwingt ons goed op dit punt te letten in de brieven van de apostelen. Nu blijkt dat vanaf Genesis tot en met Handelingen deze leer niet geleerd wordt, zou het een novum zijn als het wel in de brieven zou staan¹⁰.

⁹ Ook als Bijbelgedeelten (of vertalingen daarvan) enige aanleiding geven te denken aan *verzoening door voldoening*, staan we alsnog voor de vraag of een mogelijke interpretatie voldoende grond is om die leer tot geloofsleer te verheffen terwijl er zoveel steekhoudende bezwaren tegen in te brengen zijn – zelfs vanuit de Bijbel zelf.

¹⁰ Er zijn theologen, die menen dat deze leer 'uit de koker van Paulus' komt. Ook zij menen blijkbaar, dat vanaf Genesis tot en met Handelingen geen overtuigende argumentatie voor deze leer te vinden is.